

SALOMONSEN (Nordens fugle i farver, bd. 7, København 1963) anfører, at Natravnen normalt forlader landet medio september – enkelte til primo oktober. Iagttagelsen er interessant derved, at fuglen efter alt at dømme var sund og rask, og at en kortere kuldebølge med temperaturer i nærheden af frysepunktet herskede over det meste af Skandinavien ultimo september. Til gengæld var temperaturerne i første halvdel af oktober højere end normalt.

MAGNUS BANG HANSEN.

SORTSTRUBET BYNKEFUGL (*Saxicoja torquata*)

En Sortstrubet Bynkefugl*, han, blev iagttaget på Værnengene ved Ringkøbing Fjord d. 13. marts 1966.

KURT HANSEN, EILIF SØRENSEN

MUNK (*Sylvia atricapilla*)

En Munk (♂ juv.) blev d. 22. december 1966 fanget i en ruse i Hobro. Lokkeføden i rusen bestod af brød, frø og æbler. Fuglen blev ringmærket og kunne dagen efter stadig observeres på samme lokalitet; den forsvandt derefter og har ikke ladet sig agttage senere.

HENRIK BRANDT, STEN PALM.

SILKEHALE (*Bombycilla garrulus*)

En Silkehale hørtes og sås i Snogebæk på Bornholm 22. juni 1966. Fuglen blev forfulgt af en Landsvale (*Hirundo rustica*). Iagttagelsen må utvivlsomt ses i sammenhæng med den kraftige vinterinvasion.

G. ANDERSEN.

Anmeldelser

HELMUTH O. WAGNER: Meine Freunde, die Kolibris. Streifzüge durch Mexiko. Forord af KONRAD LORENZ. (158 pp., 40 tekstfigurer, 6 dobbelte sorttavler.) – Paul Parey, Berlin & Hamburg 1966. Pris: DM 18,60.

Forf. opholdt sig i Mexico i en årrække, bl.a. under 2. Verdenskrig, og han brugte tiden godt til faunastudier og indsamlinger til forskellige museer. Han skaffede insekter og edderkopper i meget store tal, og endvidere samlede han en halv snes tusind små pattedyr, navnlig mus, og ca. 4000 fugle. Kolibrierne havde hans særlige interesse, og han har offentliggjort et dusin afhandlinger om dem, en enkelt i Mexico, resten i U.S.A. og Tyskland. Han ønskede imidlertid at gense sine gamle revirer og genopfriske erindringerne, og 1962 rejste han på nyt til Mexico. Den foreliggende bog er et resultat af denne ekspedition. Den skulle ikke være nogen „skrivebordsbog“, og den er heller ikke blevet det; en del udkast er blevet til „im Schatten einer mächtigen Kandelaber-Kaktee“, og det præger teksten, som er en levende beskrivelse af landskaber og tildragelser og fugle, mest, men ikke udelukkende kolibrier, hvis færden bliver belyst på fængslende måde, rigt illustreret med nydelige og instruktive tegninger og meget smukke fotografier. LØPP.

DAVID ARMITAGE BANNERMAN & W. MARY BANNERMAN: Birds of the Atlantic Islands. Illustrated in colour by D. M. REID-HENRY. II. A history of the birds of Madeira, the Desertas, and the Porto

Santo Islands. (XLVIII + 207 pp., 10 tavler, hvoraf 8 i farver, 1 sort og 1 kort, en del tekstfigurer.) III. A history of the birds of the Azores. (XIX + 262 pp., 14 tavler, hvoraf 7 i farver, talrige tekstfigurer.) – Oliver & Boyd, Edinburgh & London 1965–1966. Pris: 84 sh. pr. bind.

Disse to bind slutter smukt op i rækken bag bd. I, om de Canariske Øer (cf. Dansk orn. Foren. Tss. 1964, 58: 54), hvis plan de følger med bibliografier, historiske og topografiske redegørelser og med fyldige omtaler af de enkelte fuglearter, først af de ynglende og derefter af trægæsterne. I bd. 2 er naturforhold og klima på Madeira-ø-gruppen behandlet af G. E. MAUL. I 3 tillæg omtales ubekræftede og utilfredsstillende angivelser samt rettelser og tilføjelser til bd. I; her er dels nogle oversete værker nævnt, og dels er nyere undersøgelser refereret, bl.a. af AXEL M. HEMMINGSEN. Den tidligere forkastede solsortform *Turdus merula agnetae* VOL-SØE godtages. Desværre har korrekturlæsningen af dette afsnit været lovlig hastig, hvorved bl.a. et par upraktiske stavfejl i personnavne er blevet stående.

I bd. III er Azorerens topografi og naturforhold behandlet grundigt af JOSÉ AGOSTINHO, JOSÉ MARIA ALVARES CABRAL og HUGH PRINCE; fuglene omtales som sædvanlig af ægteparret BANNERMAN. Her vil nysgerrigheden vist ofte drages mod omtalen af områdets grå dompapform, der engang var skadedyr, men som faktisk ikke er set i live af kompetente iagttagere siden november 1927. Forff. søgte den ivrigt, men forgæves; på grundlag af stedlige folks udsagn er der dog stadig betydelig

sandsynlighed for, at den overlever i nogle tætte *Cryptomeria*-skove på den østligste og største af øerne. Også i dette bind findes tillæg om ubekræftede og utilfredsstillende angivelser, og i en liste over ringfugle nævnes en dansk Hættemåge fra 1927; den blev genfundet på Azorerne 4. november samme år. Bidrag til illustrationsmaterialet er foruden af REID-HENRY ydet af GEORGE LODGE, ROLAND GREEN og ERIC GORTON samt af C. F. TUNNICLIFFE, der har leveret 31 meget smukke træsnit. LØPP.

COHEN, EDWIN: *Birds of Hampshire and the Isle of Wight*. – (278 pp., 16 fotografier, enkelte tegninger og 1 kort). – Oliver & Boyd, Edinburgh and London 1963. Pris: 30 sh.

Hampshire, hvis fugleliv bogen beskriver, ligger i Sydengland, ud til Kanalen, ud for øen Wight, og rummer bl.a. en så kendt lokalitet som New Forest, ligesom de store havnebyer Southampton og Portsmouth ligger her. Disse sidste bevirker iøvrigt et specielt indslag af amerikanske småfugle, som kommer sejlnede til havnene med de store Atlanterhavslinere! I øvrigt karakteriseres området ved et, efter engelske forhold, stort indslag af kontinentale arter; således forekommer Rødrygget Tornskade og Dartford Sangeren her i større mængder end noget andet sted i Storbritannien.

I to indledende kapitler beskrives egnens geologi og botanik. I særlige kapitler redegør lokale ornithologer for fuglelivet i de egne, de kender bedst. Her fortjener et kapitel af J. S. ASH at blive nævnt. Han omtaler opdyrkingen af de græsklædte højdedrag („the downs“), og den indvirkning dette har haft på fuglelivet. For specialiserede arter som Stortrappen har dette betydet en udryddelse, for andre, som Digesmutten, en tilbagegang, men for de fleste andre arter, som har været i stand til at tilpasse sig kultursteppen, og det er tilfældet selv ved en art som Trielen, har resultatet været en fremgang. Revirpleje („game preservation“) tillægger han også positiv betydning, idet en tilplantning ud fra jagtligge interesser som regel vil huse flere fugle, også af ikke-jagtbare arter, end et område tilplantet ud fra forstlige interesser. Derimod må man nok være uenig med ham i, at revirplejen har betydning ved at reducere predatorernes antal, således at småfuglenes antal øges.

Bogens hoveddel er den systematiske liste, hvor hver enkelt arts forekomst nøjere beskrives. Udover udbredelse i yngletid, træk- og vintertid, er der også oplysninger om større observerede træk, ligesom relevante ringmærkningsresultater er medtaget. Særlig værdifulde i disse artsomtaler er sammenligningerne mellem arternes hyppighed nu og for 60

år siden, sådan som de fremgår af en allerede i 1907 udgivet bog med samme titel som nærværende.

Man imponeres over de engelske feltornithologers indsats, og ikke mindst deres traditioner med udgivelser af lokalfaunaer som denne. Samtidig må man dog undre sig lidt over, at der, bogens fortræffelighed til trods, er tilstrækkelige købere til en så „lokal“ bog. Det kan nævnes, at Hampshire og Wight tilsammen kun er lidt større end Fyn.

JAN DYCK.

FRITZ & INGE STEINIGER: *Mit den Zugvögel zum Polarkreis*. (261 pp., talrige fotografier, hvoraf nogle i farver.) – Landbuch-Verlag, Hannover 1966. Pris: DM 26,80.

En velskrevet skildring, givet af et lapplandsbegejstret forskerpar. I indledningen nævnes bl.a. fugleflugtslinier med og uden Nils Holgersson samt „Kungsörnarnas Dal“, som svenske vandkraftinteressenter har planer om at drukne under indtil 75 m vand.

De første afsnit af den egentlige tekst handler om et besøg ved Sliminde, hvor man traf en usædvanlig frygtløs Islandsryle, samt et par ophold på de sydligste af de nordfrisiske halliger. Herfra går rejsen til Öland med Hjejlerne på Alvaret og videre til Gotland med omgivelser; et fotografi af Lomvier stammer dog ikke som angivet fra „Rabenhöhle“ = Korphäule, men fra et andet sted i Västerberget på Stora Karlsö. Derefter føres man til Stockholms skærgård og videre til Jämtland, hvor Ännsjöområdet er beskrevet. Længere mod nord, på Svaipa, har forff. truffet Pomeransfuglen „Lahol“, som er forevigtet rugende $\frac{1}{2}$ m foran F. S., med unger i hans hustrus hånd og på melormetiggeri hos hans lille datter, mere eller mindre gammelkendte, men evigt unge situationer, der altid virker på grund af deres charme.

På det sidste af 2 besøg ved Laiselven kom man til en gammel kongeørnerede i „Kungsörnarnas Dal“, der var 3–4 m høj eller ca. dobbelt så høj som under STIG WESLÉN's arbejde med den i sin tid; 1963 indeholdt den 2 unger. Forf. kunne indrette sig i ruinerne af WESLÉN's ca. 30 år gamle skjul, og ved fotografianalyse efter hjemkomsten kunne han påvise, at 3 Kongeørne var beskæftiget ved denne rede, nemlig foruden ♂ både en ældre og en yngre ♀. Efter omtaler af møder med samer følger nogle kapitler om enkelte fuglearter, bl.a. om Kanadagæs, som yngede ved Hudiksvall. Derpå går rejsen pr. folkevogn og ad øjensynligt ubekvemme veje til Norge, hvorfra der bl.a. er beskrivelser af Røst, Rundoy og Ålesund med dens riederer på vinduesgesimser m.v. Endelig omtales „ein Massengrab des nordischen Wasserwildes“ = den tyske

nordsøkyst samt nogle iagttagelser fra Sacramento-dalen i U.S.A. At forf. har en væsentlig opgave med at studere trækfugles betydning for spredning af paratyfusbaciller over store afstande, nævnes i forbigående. LØPP.

DESMOND NETHERSOLE-THOMPSON: *The Snow Bunting*. (316 pp., 14 tavler, hvoraf 1 i farver, 11 tekstfigurer, hvoraf 5 kort.) – Oliver & Boyd. Edinburgh & London 1966. Pris: 45 sh.

Et meget læseværdigt bidrag, hvis forf. ikke svigter kulør over for sine traditioner, og han har nået sine resultater med små midler, men ikke alene; under vanskelige forhold i det skotske højfjeld har han haft gode hjælpere i sin hustru og i sin nu godt 30-årige søn Brock, hvem denne bog er tilegnet.

Efter nogle indledende kapitler med personlige redegørelser og omtaler af navngivne individer blandt de fugle, som familien har haft under observation gennem årene, følger afsnit om Snespurvens parringsadfærd, territorier, reder, æg, rugning, unger og stemme. Endvidere er der omtaler af fjender og føde, forekomst i Skotland, zoogeografi og klimaforhold i forskellige egne af artens udbredelsesområde, med særligt henblik på Storbritannien, hvis klimasvingninger siden 1784 er beskrevet. Ud over forf.s tekster findes specialafsnit af

D. A. RATCLIFFE, om yngleterrænerne, specielt deres vegetation, og af KENNETH WILLIAMSON, der har gjort rede for Snespurvens trækforhold. Bag i bogen findes 6 tillæg, hvoraf det første, en liste over navne på andre sprog, er lidt hård kost for en skandinavisk læser; der er en vis lighed med den KJÆRBØLLING-COLLIN'ske fortegnelse (1852, 1875–1877), hvor man dog ikke finder nogen „Grøndlandsk Snespurv“. I et andet appendix omtales fældningsforhold, og endvidere nævnes en række skotske lokaliteter, ca. 850–1470 m over havet, hvor arten har været truffet om sommeren, samt de britiske ynglevingelser af Snespurv, 1 fra St. Kilda 1901, 4 fra Shetlandsøerne 1861–1907, hvis dokumentation er mere eller mindre usikker, og en lang række fra det skotske højland, specielt fra Cairngorms, 1886–1964; af disse har familien NETHERSOLE-THOMPSON gjort 38 fund eller ca. 2/3 af det samlede antal.

Det er næppe fuldt godtgjort, om de skotske sommerforekomster af Snespurv kan opfattes som helt konstante; måske kan de sammenlignes med Pomeransfuglens i de mellemeuropæiske bjerge og for den sags skyld også med f. eks. Pibeandens og Kvækerfinkens her i landet. Under alle omstændigheder drejer det sig om en randpopulation, og det er værd at bemærke, at man har iagttaget Snespurve af såvel islandsk som skandinavisk type på de skotske ynglepladser; de fleste synes dog at kunne henføres til den førstnævnte form *Plectrophenax nivalis insulæ*. LØPP.